

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04 UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
OŚRODEK INFORMACJI 693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23 00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET <http://www.cbos.pl> E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/177/2007

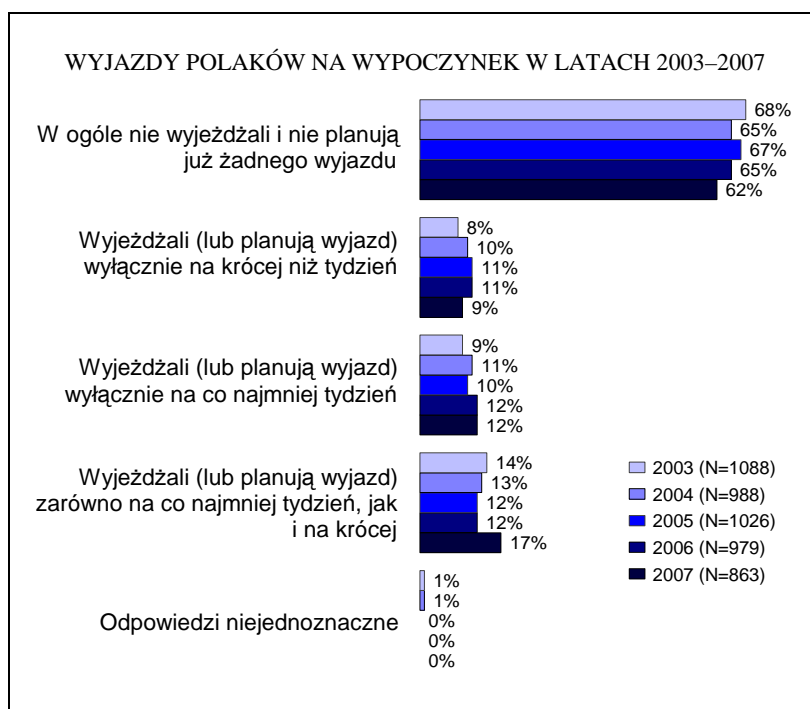
WYJAZDY NA WYPOCZYNEK W LATACH 1992–2007

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2007

PRZEDRUK I ROZPOWSZECHNIANIE MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

- ❑ W tym roku Polacy mieli nieco większe niż w latach 2003–2006 szanse na wypoczynek. W celach rekreacyjnych wyjechało poza miejsce zamieszkania prawie dwie piąte dorosłych (38%, od roku 2006 wzrost o 3 punkty), w tym 17% (wzrost o 5 punktów) regenerowało siły zarówno w czasie dłuższego – co najmniej tygodniowego – wypoczynku, jak i krótszego, 12% było wyłącznie na dłuższym wyjeździe, a 9% – tylko na krótkiej eskapadzie.
- ❑ Od kilku lat większość dorosłych w ogóle nie wyjeżdżała na wypoczynek (w tym roku – 62%). Najważniejszą barierą stanowią, zdaniem badanych, względy finansowe.

- ❑ Wypoczywający poza domem wyjeżdżali w ciągu roku średnio trzy razy (3,2).
- ❑ Tegoroczny wypoczynek osób wyjeżdżających trwał średnio 17 dni (w przeliczeniu na statystycznego dorosłego – 6 dni).
- ❑ W 2007 roku ponad jedna czwarta dorosłych (26%) wypoczywała wyłącznie na wyjeździe krajowym, 6% było zarówno w kraju, jak i za granicą, a 4% – wyłącznie za granicą.

Niemal od początku przemian ustrojowych pod koniec roku przeprowadzamy sondaż na temat wypoczynku Polaków¹. Wiadomo, że regeneracji sił psychicznych i fizycznych sprzyja przede wszystkim zmiana środowiska społecznego i ekologicznego, czyli wyjazd na odpoczynek poza miejsce zamieszkania. Optymalny dla zdrowia byłby co najmniej tygodniowy pobyt poza domem. Okazuje się jednak, że niewielu dorosłych Polaków, a także uczniów² wyjeżdża na taki wypoczynek, dlatego od pięciu lat pytamy również o wyjazdy krótsze niż tygodniowe. Staramy się też ustalić czas spędzony w ciągu roku poza domem, liczbę wyjazdów i miejsce wypoczynku (w kraju czy za granicą) oraz sposób podróżowania. Szczególnie interesuje nas, z jakich powodów większość Polaków w ogóle nie wyjeżdża w celach rekreacyjnych poza miejsce zamieszkania.

ILE OSÓB WYJEŹDŹA W CIĄGU ROKU NA WYPOCZYNEK?

Wyniki naszych wieloletnich badań ukazują, że na co najmniej tygodniowy wypoczynek poza miejsce zamieszkania wyjeżdża stosunkowo niewielka grupa Polaków. Zdecydowana większość nie ma szans na tego typu regenerację sił psychicznych i fizycznych.

Tabela 1

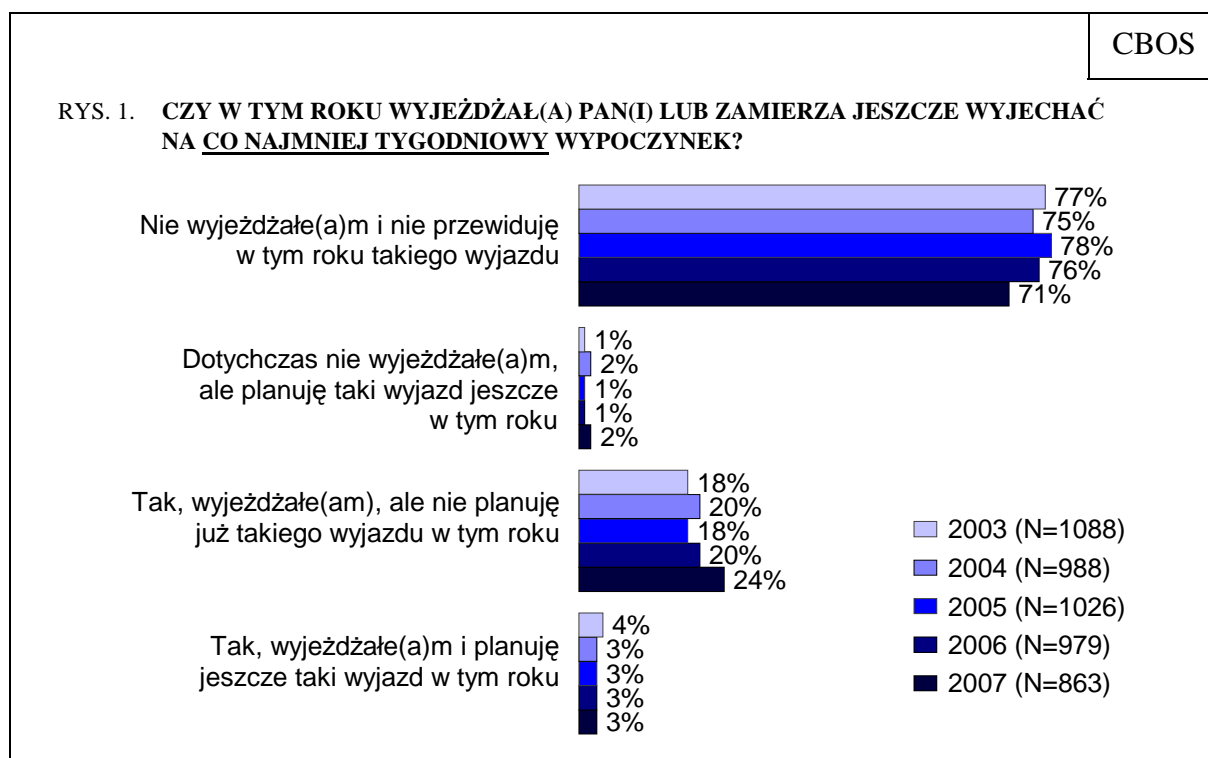
Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) na co najmniej tygodniowy wypoczynek?*	Wskazania respondentów według terminów badań*														
	'92	'94	'95	'96	'97	'98	'99	'00	'01	'02	'03	'04	'05	'06	'07
	w procentach														
Nie i nie przewiduję w tym roku wyjazdu	79	78	76	73	71	73	71	72	75	74	77	75	78	76	71
Dotychczas nie, ale planuję wyjazd jeszcze w tym roku	3	2	2	2	3	3	3	3	3	1	1	2	1	1	2
Tak	18	20	22	25	27	24	26	24	22	25	22	23	21	23	27

* W latach 1992–2001 badania przeprowadzaliśmy we wrześniu, w roku 2002 – w październiku, a w latach 2003–2006 w listopadzie. ** Dokładną treść pytania zadawanego w latach 2003–2007 przedstawiono na rys. 1

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (210) zrealizowano w dniach 10–15 listopada 2007 roku na liczącej 863 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

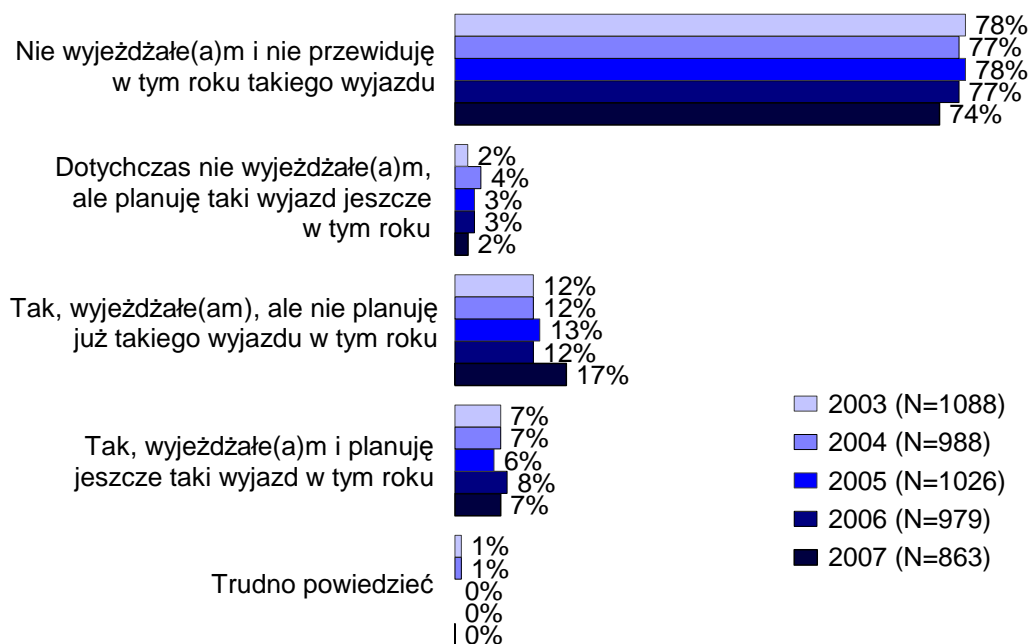
² Zob. komunikat CBOS „Wakacje uczniów – wypoczynek i praca zarobkowa w latach 1993–2007”, wrzesień 2007 (oprac. B. Wciórka).

W tym roku na **dłuższy wypoczynek – trwający co najmniej tydzień** – wyjechała ponad jedna czwarta dorosłych (27%), czyli o 4 punkty więcej niż przed rokiem (w tym 24% nie planuje już więcej wyjazdów, a 3% zamierza jeszcze wyjechać). Jednak zdecydowana większość badanych (73%, spadek o 4 punkty) nigdzie nie wyjeżdżała na tak długo w celach rekreacyjnych (w tym 71% nie planuje już w tym roku takiego wyjazdu, a 2% ma jeszcze tego typu plany). Wynika z tego, że w tym roku Polacy mieli większe niż przed rokiem szanse na dłuższy wypoczynek poza domem.

Ponadto okazuje się, że w tym roku zdecydowana większość ankietowanych (76%, spadek o 4 punkty) nie wyjeżdżała również na **wypoczynek krótszy niż tygodniowy** (w tym 74% nie planuje już takiego wyjazdu, a 2% ma zamiar to uczynić jeszcze w tym roku). Zaledwie co czwarty respondent (24%, wzrost o 4 punkty) wypoczywał poza domem krócej niż tydzień (w tym 17% nie zamierza już więcej wyjeżdżać, a 7% ma jeszcze tego typu plany). Widać więc, że w tym roku Polacy mieli także większe niż przed rokiem szanse na krótki wyjazd wypoczynkowy.

RYS. 2. CZY W TYM ROKU WYJEŹDŹAŁ(A) PAN(I) LUB ZAMIERZA JESZCZE WYJECHAĆ NA KRÓTSZY NIŻ TYGODNIOWY WYPOCZYNEK?

Poniższa tabela, która powstała z korelacji odpowiedzi respondentów na oba omawiane pytania, przedstawia pełny obraz tegorocznych wyjazdów – dłuższych i krótszych.

Tabela 2

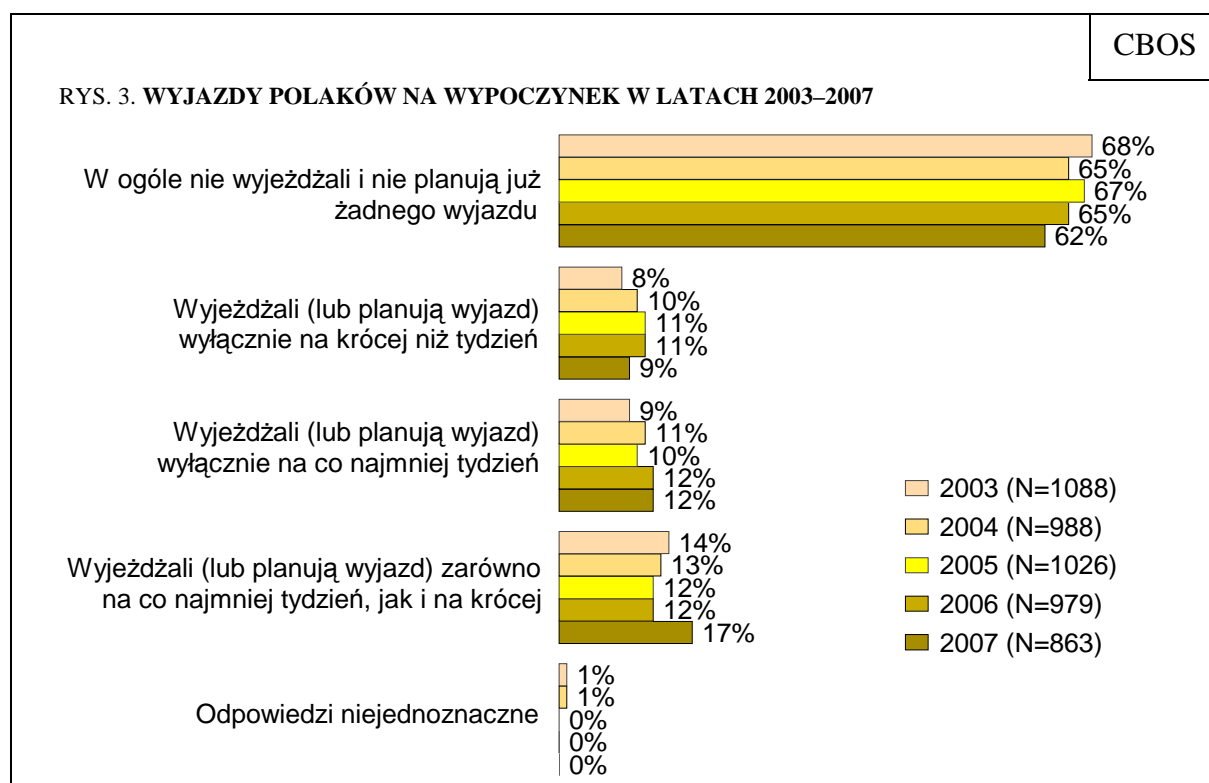
Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) lub zamierza jeszcze wyjechać na co najmniej tygodniowy wypoczynek?	Czy w tym roku wyjeżdżał(a) Pan(i) lub zamierza jeszcze wyjechać na krótszy niż tygodniowy wypoczynek?			
	Nie wyjeżdżał(a) i nie planuje	Nie wyjeżdżał(a), ale planuje	Wyjeżdżał(a) i nie planuje	Wyjeżdżał(a) i planuje
	w procentach			
Nie wyjeżdżał(a) i nie planuje	62,5	0,9	6,8	1,2
Nie wyjeżdżał(a), ale planuje	0,3	0,6	0,3	0,5
Wyjeżdżał(a) i nie planuje	10,7	0,6	9,2	3,8
Wyjeżdżał(a) i planuje	0,5	0,0	0,5	1,5

Podstawę procentowania stanowi ogół badanych (N=863)

Dla uproszczenia analiz przyjmujemy, że wyjazdowe plany respondentów na najbliższe tygodnie są na tyle realne, iż możemy dołączyć je do deklaracji dotyczących wyjazdów, które już miały miejsce. Przy takim założeniu bilans tegorocznego wypoczynku można opisać następująco: **w 2007 roku poza domem wypoczywało prawie dwie piąte dorosłych (38%), w tym 17% wyjeżdżało zarówno na dłuższy, jak i na krótszy pobyt,**

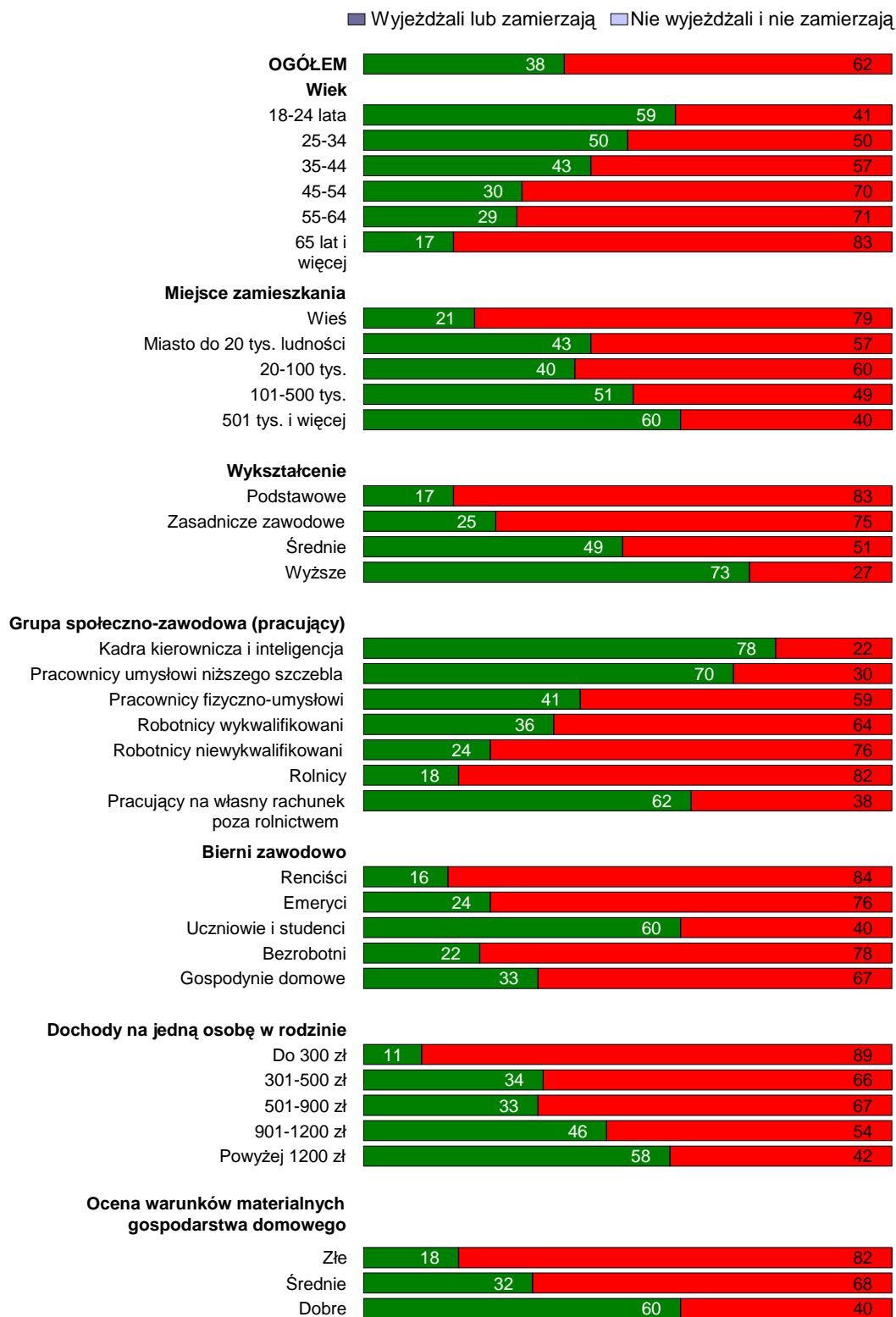
12% było wyłącznie na dłuższym, co najmniej tygodniowym wyjeździe, a 9% – tylko na krótszym niż tydzień. Większość Polaków (62%) w ogóle nie wyjeżdżała na wypoczynek poza miejsce zamieszkania.

Z porównania tegorocznych danych z ubiegłorocznymi wynika, że w tym roku sytuacja w tym zakresie się poprawiła (o 5 punktów przybyło osób, które wyjeżdżały lub planują wyjazd zarówno na dłużej, jak i na krócej, a o 3 punkty ubyło niewyjeżdżających w ogóle i niemających takich planów). Należy przy tym podkreślić, że **bilans tegorocznego wypoczynku okazał się najlepszy w ostatnim pięcioleciu.**

Wypoczynek poza miejscem zamieszkania to dobro, do którego dostęp jest w Polsce bardzo silnie zróżnicowany społecznie (zob. tabele aneksowe). Szanse na tego typu regenerację sił zależą od wieku badanych, ich położenia społecznego i materialnego oraz sytuacji życiowej (wyznaczonej przez bycie bezrobotnym, emerytem czy rencistą), a także od wielkości miejsca zamieszkania. Im starsi są badani oraz im gorsze jest ich położenie społeczne (niższy poziom wykształcenia, gorsza pozycja zawodowa, gorsza sytuacja materialna gospodarstwa domowego, niższe dochody na osobę w rodzinie), a także im mniejsza, mniej zurbanizowana miejscowość, w której mieszkają, tym rzadziej wyjeżdżają w celach wypoczynkowych poza miejsce zamieszkania.

RYS. 4. ODSETKI BADANYCH DEKLARUJĄCYCH, ŻE W 2007 ROKU WYJEŹDŹALI LUB JESZCZE ZAMIERZAJĄ WYJECHAĆ NA WYPOCZYNEK ORAZ TYCH, KTÓRZY NIE WYJEŹDŹALI I NIE MAJĄ TAKICH PLANÓW (WEDŁUG CECH SPOŁECZNO-DEMOGRAFICZNYCH)

O skali nierówności społecznych w tej dziedzinie świadczy fakt, że w tym roku poza domem na dłuższym lub krótszym wyjeździe najrzadziej wypoczywali przedstawiciele grup najsłabszych społecznie: ankietowani najgorzej sytuowani – o dochodach miesięcznych do 300 zł na osobę w rodzinie (11%), renciści (16%), ludzie najstarsi – w wieku 65 lat i więcej, respondenci z wykształceniem podstawowym (po 17%), żyjący w złych warunkach materialnych, rolnicy (po 18%). Do grona najbardziej upośledzonych pod tym względem należy zaliczyć także ogół mieszkańców wsi (21%), bezrobotnych (22%) i emerytów (24%).

Natomiast z dobrodziejstw zmiany otoczenia korzystała większość ankietowanych z grup znajdujących się w dobrym położeniu społecznym, przede wszystkim przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji (78%), pracowników umysłowych niższego szczebla (70%), respondentów z wyższym wykształceniem (73%), żyjących w dobrych warunkach materialnych (60%), o dochodach miesięcznych powyżej 1200 zł na osobę w rodzinie (58%), mieszkańców wielkich miast (60%), a także uczniów i studentów (60%)³, ogółu młodzieży w wieku od 18 do 24 lat (59%).

LICZBA WYJAZDÓW NA WYPOCZYNEK

W tym roku, podobnie jak w ostatnich czterech latach, na co najmniej tygodniowy wypoczynek badani wyjeżdżali średnio półtora raza (**1,6**), natomiast na krótsze eskapady – średnio 3 razy (**3,0**).

Tabela 3

Ankietowani wyjeżdżający na wypoczynek:	Ile razy (w sumie) wyjeżdżał(a) Pan(i) lub jeszcze zamierza wyjechać na wypoczynek?												Średnia liczba
	1 raz	2 razy	3	4	5	6	7	8	9	10	Ponad 10 razy	Trudno powiedzieć	
	w procentach												
- co najmniej tygodniowy (N=246)	66	23	5	1	2	1	0	0	0	1	0	1	1,6
- krótszy niż tygodniowy (N=221)	38	18	11	9	7	3	1	2	0	4	1	6	3,0

³ Z naszych badań wynika, że szanse uczniów na wypoczynek poza miejscem zamieszkania są bardzo silnie zróżnicowane społecznie. Zob. komunikat CBOS „Wakacje uczniów – wypoczynek i praca zarobkowa w latach 1993–2007”, wyd. cyt.

Ze zsumowania zadeklarowanej liczby wyjazdów dłuższych i krótszych wynika, że wypoczywający poza domem najczęściej wyjeżdżali tylko raz w ciągu roku (37%). Jedyńie co czwarty (24%) wyjeżdżał dwukrotnie, co szósty (17%) – trzy- lub czterokrotnie, co dziesiąty (10%) – pięcio- lub sześciokrotnie i tyle samo (10%) udawało się na wypoczynek jeszcze częściej.

Tabela 4

Ankietowani wyjeżdżający na co najmniej tygodniowy lub krótszy wypoczynek (N=324)	Ile razy (w sumie) wyjeżdżał(a) Pan(i) lub jeszcze zamierza wyjechać na wypoczynek?												Średnia liczba
	1 raz	2 razy	3	4	5	6	7	8	9	10	Więcej razy	Trudno powiedzieć	
	w procentach												
	37	24	8	9	6	4	3	1	0	3	3	2	3,2

Średnia liczba tegorocznych wyjazdów (dłuższych i krótszych) wynosi **3,2** i jest zbliżona do średnich z ostatnich czterech lat⁴. Należy przy tym podkreślić, że w tym roku – podobnie jak w poprzednich latach – badani, którzy wypoczywali na wyjeździe zarówno co najmniej tygodniowym, jak i krótszym, wyjeżdżali w ciągu roku średnio pięć razy (4,7), natomiast wypoczywający wyłącznie na krótkich eskapadach – ponad dwa razy (2,3), a wypoczywający tylko na dłuższych wyjazdach – średnio półtora raza (1,5).

CZAS SPĘDZONY NA WYPOCZYNKU POZA DOMEM

Z deklaracji osób wypoczywających w tym roku poza domem wynika, że na taki wypoczynek przeznaczyły one średnio ponad siedemnaście dni (**17,3**).

⁴ W ubiegłych latach średnia liczba wyjazdów (dłuższych i krótszych) wynosiła: w 2003 roku – 3,5, w latach 2004–2005 po 3,2, w 2006 roku – 2,9.

Tabela 5

Ile dni w sumie trwał lub będzie trwał Pana(i) tegoroczny wypoczynek?	Odsetki wskazań respondentów, którzy w tym roku wyjeżdżali lub planują wyjazd na co najmniej tygodniowy lub krótszy wypoczynek				
	2003 (N=344)	2004 (N=341)	2005 (N=333)	2006 (N=341)	2007 (N=324)
1 dzień	0	0	0	0	1
2 dni	3	3	2	2	3
3 dni	3	5	9	8	7
4 dni	3	6	7	4	5
5 dni	4	5	4	4	3
6 dni	3	2	3	3	2
7 dni	7	7	10	6	6
Od 8 do 14 dni	27	26	26	30	28
Od 15 do 21 dni	16	18	16	17	18
Od 22 do 30 dni	16	13	10	9	10
Powyżej 30 dni	11	7	10	9	8
Trudno powiedzieć	6	8	3	8	9
Średnia liczba dni spędzonych na wypoczynku poza miejscem zamieszkania	19,8	16,6	18,3	16,7	17,3

W latach 2003–2007 czas trwania wypoczynku ulegał wahaniom, na ogół jednak był dłuższy niż w latach wcześniejszych. W dużej mierze wynika to ze zmiany podejścia badawczego i uwzględnienia (począwszy od 2003 roku) również krótszych wyjazdów.

Tabela 6

Ile dni w sumie trwał lub będzie trwał ten wypoczynek?	Odpowiedzi respondentów, którzy w danym roku wyjeżdżali (lub planują wyjazd) na co najmniej tygodniowy wypoczynek i podali liczbę dni									
	IX 1998	IX 1999	IX 2000	IX 2001	X 2002	XI 2003	XI 2004	XI 2005	XI 2006	XI 2007
	w procentach									
Od 1 do 7 dni	20	25	22	29	18	25	30	36	30	29
Od 8 do 14 dni	54	47	50	41	52	28	29	26	33	31
Od 15 do 21 dni	12	14	13	12	16	16	19	18	18	20
Od 22 do 30 dni	9	7	8	10	8	18	14	10	10	11
Powyżej 30 dni	5	7	7	7	6	13	8	10	9	9
W obliczeniach pominięto respondentów, którzy wyjeżdżali, ale nie zadeklarowali liczby dni										

Opisując czas spędzony na wypoczynku poza miejscem zamieszkania koncentrowaliśmy się dotychczas jedynie na osobach, które regenerowały swoje siły całkowicie zmieniając otoczenie. Tymczasem obraz wypoczynku Polaków kształtuje się znacznie mniej korzystnie, gdy w analizach uwzględniamy wszystkich badanych, a więc również tych, którzy w tym roku nigdzie nie wyjechali.

Okazuje się, że w skali całego społeczeństwa czas spędzony na wyjazdowym wypoczynku wynosi w tym roku średnio 6 dni (5,9)⁵. Oznacza to, że – podobnie jak w ostatnich czterech latach – statystyczny dorosły Polak wypoczywał poza domem w sumie krócej niż tydzień. Trzeba przy tym zaznaczyć, że czas trwania wypoczynku w dużym stopniu zależał od cech położenia społecznego badanych (zob. tabele aneksowe). Im wyższa pozycja społeczno-zawodowa oraz finansowa i materialna respondenta, a także im większa miejscowość zamieszkania i młodszy wiek, tym dłuższy wypoczynek, a więc i większe szanse na regenerację sił fizycznych i psychicznych. Dla przykładu: statystyczny przedstawiciel kadry kierowniczej i inteligencji wypoczywał w ciągu roku poza domem w sumie ponad dwa tygodnie. Prawie dwa tygodnie regenerowali swoje siły badani z wyższym wykształceniem, przedstawiciele uczącej się młodzieży, mieszkańcy ponadpółmilionowych miast, respondenci najlepiej sytuowani (o dochodach powyżej 1200 zł *per capita*), żyjący w dobrych warunkach materialnych. Natomiast statystyczny rolnik wypoczywał poza miejscem zamieszkania mniej niż jeden dzień. Również badani najgorzej sytuowani, osiągający dochody poniżej 300 zł na osobę w rodzinie odpoczywali średnio jeden dzień, a bezrobotni, żyjący w złych warunkach materialnych oraz mieszkańcy wsi – w sumie dwa dni.

MIEJSCE WYPOCZYNKU I SPOSÓB PODRÓŻOWANIA

W tym roku, podobnie jak w ubiegłym, zdecydowana większość badanych, którym udało się wyjechać na dłużej lub krócej, wypoczywała tylko w kraju (70%), co szósty (17%) regenerował siły zarówno w kraju, jak i za granicą, a co dziesiąty (10%) – tylko za granicą.

Tabela 7

Wyjazdy Polaków na wypoczynek	Odsetki wskazań badanych, którzy wyjeżdżali lub planują wyjazd (według terminów badań)				
	XI 2003 (N=344)	XI 2004 (N=341)	XI 2005 (N=333)	XI 2006 (N=341)	XI 2007 (N=324)
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) tylko w kraju	71	76	80	71	70
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) zarówno w kraju, jak i za granicą	20	15	14	19	17
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) tylko za granicę	7	8	5	7	10
Odpowiedzi niejednoznaczne	2	1	1	3	3

⁵ Czas wypoczynku poza domem statystycznego dorosłego ulegał w ostatnich pięciu latach niewielkim wahaniom i wynosił średnio: 6,0 dni w 2003 roku, 5,4 dni w 2004 roku, 6,4 dni w 2005 roku, 5,3 dni w 2006 roku.

Zwraca uwagę fakt, że w latach 2003–2005 stopniowo zwiększała się grupa dorosłych, którzy wypoczywali wyłącznie w kraju, a malała – wyjeżdżających za granicę. W kolejnych latach jednak przybyło osób wypoczywających za granicą, a ubyło regenerujących swoje siły w kraju.

Krajowy wypoczynek, a taki deklaruje ogromna większość wyjeżdżających (87%), najczęściej sprowadza się do pobytu u rodziny, znajomych (w ostatnich dwóch latach ta forma wypoczynku stopniowo traci jednak swoich zwolenników) lub w prywatnej kwaterze (po 35% wskazań). Na wczasach, obozie lub zorganizowanej wycieczce wypoczywał co szósty wyjeżdżający (17%), niemal co ósmy (12%) spędzał czas na własnej działce, a co dziesiąty (10%) regenerował siły na wędrownicy, pod namiotem lub na kempingu.

Zagraniczne wojaże, deklarowane przez ponad jedną czwartą wyjeżdżających (27%), to głównie indywidualne lub zorganizowane wyjazdy turystyczne (po 11% wskazań) oraz pobyty u rodziny, znajomych (8%). Warto podkreślić, że w tym roku więcej osób niż w latach 2003–2006 skorzystało z ofert biur podróży (od ubiegłego roku wzrost o 6 punktów).

Tabela 8

Dokąd Pan(i) w tym roku wyjeżdżał(a) lub zamierza wyjechać na wypoczynek? Czy był to lub będzie wypoczynek:	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów, którzy wyjeżdżali na jakikolwiek wypoczynek				
	2003 (N=344)	2004 (N=341)	2005 (N=333)	2006 (N=341)	2007 (N=324)
w kraju*					
- u rodziny, znajomych	48	47	47	39	35
- na prywatnie wynajętej kwaterze, na letniku	32	28	34	35	35
- na wczasach, obozie, zorganizowanej wycieczce	18	22	16	20	17
- na własnej działce, w domku letniskowym	15	14	13	11	12
- na polu namiotowym, kempingu lub wędrując	16	10	9	8	10
za granicą*					
- na indywidualnym wyjeździe turystycznym	15	12	11	14	11
- na wyjeździe turystycznym zorganizowanym przez biuro podróży	8	7	6	5	11
- u rodziny, znajomych, przyjaciół	9	6	5	9	8
* Część ankietowanych wskazała inne (nieokreślone) miejsca wypoczynku w kraju (11%) oraz za granicą (1%). Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ respondenci często deklarowali więcej niż jedną formę wyjazdu wypoczynkowego					

Uwzględnienie w ostatnich pięciu latach wyjazdów zarówno dłuższych (co najmniej tygodniowych), jak i krótszych zmienia w pewnym stopniu obraz wypoczynku Polaków. Potwierdza się wprawdzie, że zdecydowana większość wyjeżdżających wypoczywa wyłącznie w kraju, jednak drugą co do wielkości grupę stanowią wypoczywający zarówno w kraju,

jak i za granicą, a najmniej jest osób, które wypoczywają wyłącznie za granicą (w latach 2001–2002, gdy brano pod uwagę tylko dłuższe wyjazdy, proporcje obu tych grup były odwrotne).

Tabela 9

Wyjazdy Polaków na wypoczynek	Odsetki wskazań osób, które wyjeżdżały lub planują wyjazd (według terminów badań)						
	IX '01 (N=299)	X '02 (N=316)	XI '03 (N=344)	XI '04 (N=341)	XI '05 (N=333)	XI '06 (N=341)	XI '07 (N=324)
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) tylko w kraju	76	74	71	76	80	71	70
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) zarówno w kraju, jak i za granicę	8	9	20	15	14	19	17
Wyjeżdżali (lub planują wyjazd) tylko za granicę	15	16	7	8	5	7	10
Odpowiedzi niejednoznaczne	1	1	2	1	1	3	3

W porównaniu z sytuacją z początku lat dziewięćdziesiątych (lata 1992, 1994) wyjeżdżający na wypoczynek w kraju znacznie częściej korzystają obecnie z kwater prywatnych, częściej też spędzają czas na własnych działkach.

Tabela 10

Gdzie Pan(i) w tym roku wypoczywał(a) lub zamierza wypoczywać?	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów wyjeżdżających na wypoczynek w kraju													
	1992 (N=187)	1994 (N=220)	1995 (N=218)	1996 (N=413)	1998 (N=264)	1999 (N=326)	2000 (N=256)	2001 (N=253)	2002 (N=264)	2003 (N=310)	2004 (N=312)	2005 (N=311)	2006 (N=305)	2007 (N=280)
W kraju:														
- na prywatnie wynajętej kwaterze, na letnisku	10	13	18	24	27	21	27	34	13	35	30	36	39	41
- u rodziny, znajomych	52	44	51	49	39	39	40	48	36	53	51	50	43	40
- na wczasach, obozie, zorganizowanej wycieczce	20	16	25	20	24	20	23	18	28	20	25	17	23	20
- na własnej działce, w domu letniskowym	3	4	12	13	10	13	11	10	35	16	16	14	12	14
- na polu namiotowym, kempingu lub wędrując	11	19	18	13	14	11	8	16	14	18	11	10	10	11
- jeszcze inaczej	4	4	3	5	4	6	3	6	8	10	8	12	11	13
Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ respondenci często deklarowali więcej niż jedną formę wyjazdu wypoczynkowego														

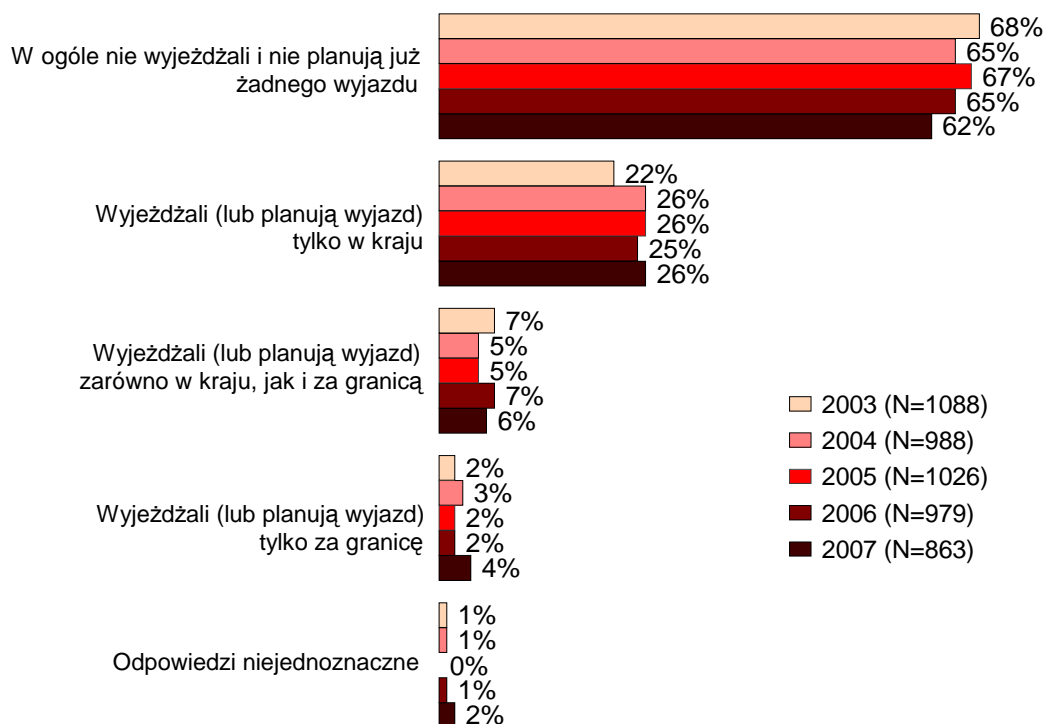
Jeśli chodzi natomiast o zagraniczne wyjazdy na wypoczynek, to trzeba zastrzec, że opinie na ich temat powinny być formułowane ostrożnie, ponieważ takie wojaże wybierają stosunkowo małe grupy respondentów. W latach 2003–2007 wyjazdy zagraniczne miały głównie charakter indywidualnych wypraw turystycznych, jednak w bieżącym roku liczba ich zwolenników wyraźnie zmalała (o 11 punktów procentowych). Znacznie wzrosła natomiast popularność wyjazdów organizowanych przez biura podróży (od ubiegłego roku wzrost wskazań o 20 punktów). Z kolei wypoczynkowe pobyty u rodziny, znajomych lub przyjaciół za granicą najczęstsze były w 1996 roku, następne lata przyniosły spadek popularności takich wyjazdów, jednak od roku 2002 rośnie (choć z wahaniami) odsetek osób wybierających tę formę rekreacji (zapewne wiąże się to z coraz większą liczbą Polaków mających krewnych za granicą).

Tabela 11

Gdzie Pan(i) w tym roku wypoczywał(a) lub zamierza wypoczywać?	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów wyjeżdżających na wypoczynek za granicę										
	1996 (N=96)	1998 (N=71)	1999 (N=70)	2000 (N=72)	2001 (N=70)	2002 (N=80)	2003 (N=94)	2004 (N=80)	2005 (N=64)	2006 (N=89)	2007 (N=86)
Za granicą:											
- na indywidualnym wyjeździe turystycznym	34	32	29	42	48	33	53	51	56	53	42
- na wyjeździe turystycznym zorganizowanym przez biuro podróży	34	39	44	36	43	53	28	31	33	20	40
- u rodziny, znajomych, przyjaciół	46	32	33	17	15	20	31	24	24	35	30
- jeszcze inaczej	3	3	3	11	4	5	10	13	13	9	5
Odsetki nie sumują się do 100, ponieważ respondenci często deklarowali więcej niż jedną formę wyjazdu wypoczynkowego											

Opisując krajowy i zagraniczny wypoczynek koncentrowaliśmy się dotychczas jedynie na osobach wyjeżdżających poza miejsce zamieszkania. Pełniejszy obraz wypoczynku Polaków uzyskujemy uwzględniając w analizie wszystkich badanych, a więc również tych, którzy w tym roku nigdzie nie wyjechali.

RYS. 5. WYJAZDY POLAKÓW NA WYPOCZYNEK W LATACH 2003–2007

W tym roku, podobnie jak w latach 2003–2006, w skali całego społeczeństwa prawie dwie trzecie dorosłych Polaków (62%) w ogóle nie wyjeżdżało na wypoczynek, co czwarty (26%) wypoczywał wyłącznie na wyjeździe krajowym, sześciu na stu (6%) było zarówno w kraju, jak i za granicą, a czterech na stu (4%) – tylko za granicą. Tak więc w kraju wypoczywał co trzeci dorosły (32%), a za granicą – co dziesiąty (10%). Poniższa tabela ukazuje skalę społecznych różnicowań w tej dziedzinie.

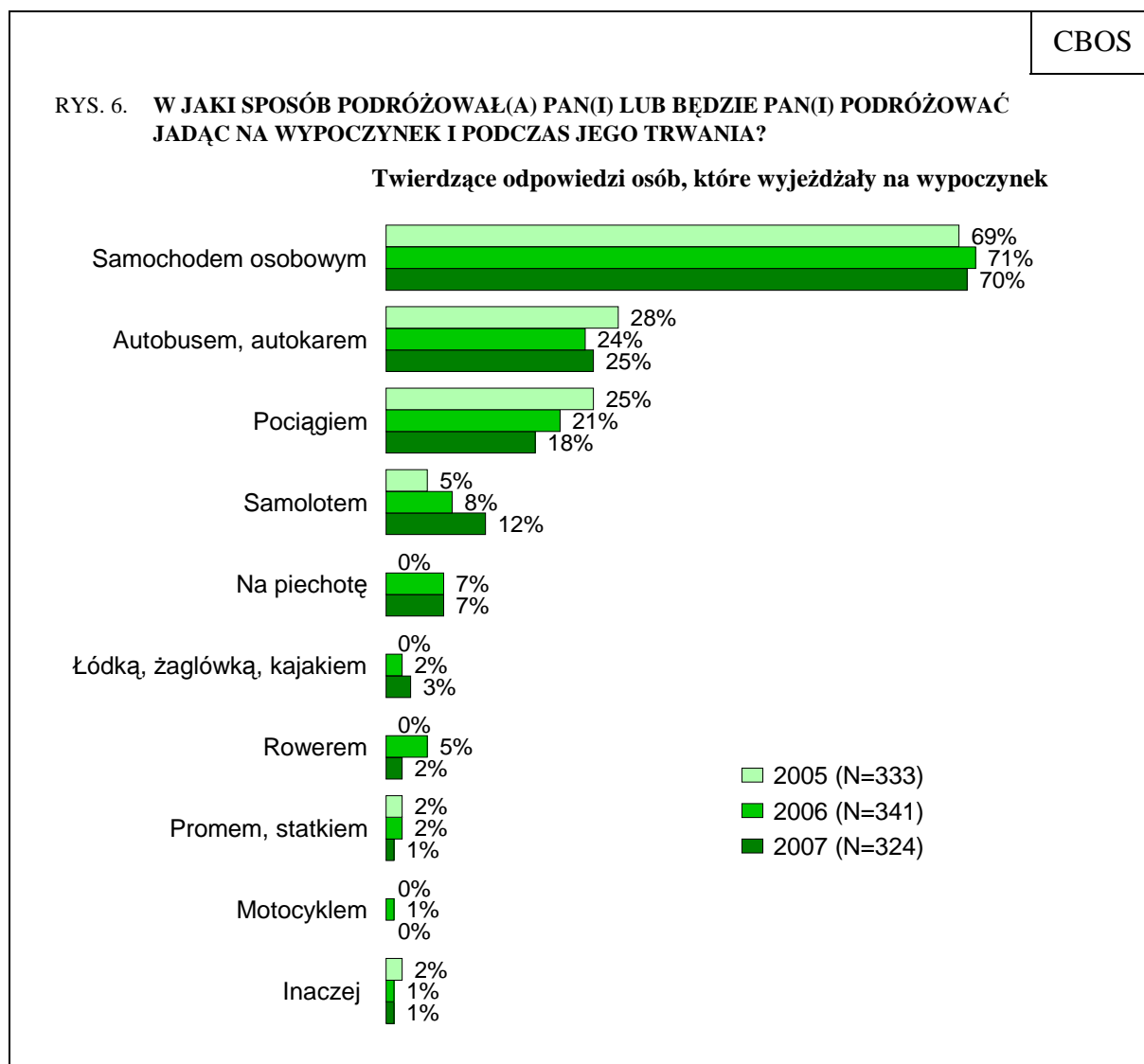
Tabela 12

Cechy społeczno-demograficzne	Odsetki deklarujących, że w 2007 roku wyjeżdżali lub jeszcze zamierzają wyjechać na wypoczynek	
	w kraju	za granicę
OGÓŁEM	32	10
Wiek		
18–24 lata	50	22
25–34	44	11
35–44	41	8
45–54	25	12
55–64	22	8
65 lat i więcej	15	1
Miejsce zamieszkania		
Wieś	15	5
Miasto do 20 tys. ludności	39	9
20–100 tys.	36	8
101–500 tys.	45	13
501 tys. i więcej	55	22
Wykształcenie		
Podstawowe	14	4
Zasadnicze zawodowe	21	5
Średnie	42	14
Wyższe	68	21
Grupa społeczno-zawodowa (pracujący)		
Kadra kierownicza i inteligencja	73	20
Pracownicy umysłowi niższego szczebla	60	28
Pracownicy fizyczno-umysłowi	40	2
Robotnicy wykwalifikowani	33	7
Robotnicy niewykwalifikowani	22	7
Rolnicy	15	2
Pracujący na własny rachunek poza rolnictwem	51	24
Bierni zawodowo		
Renciści	12	6
Emeryci	19	5
Uczniowie i studenci	52	26
Bezrobotni	19	5
Gospodynie domowe	26	2
Dochody na jedną osobę w rodzinie		
Do 300 zł	8	4
301–500 zł	28	4
501–900 zł	31	8
901–1200 zł	39	11
Powyżej 1200 zł	50	26
Ocena warunków materialnych gospodarstwa domowego		
Złe	14	2
Średnie	29	6
Dobre	52	22

Podobnie jak w latach 2005–2006, w tym roku zdecydowana większość wyjeżdżających na wypoczynek podróżowała samochodem osobowym, a co czwarty wybrał autokar. Pociągiem podróżowała ponad jedna szóstka wyjeżdżających (18%), a samolotem – mniej niż jedna ósma (12%). Zaledwie siedmiu na stu badanych wędrowało na piechotę, jeszcze mniej osób wybrało podróż drogą wodną lub rowerem.

Warto odnotować, że w ostatnich latach stopniowo maleje popularność podróży pociągiem (spadek wskazań od ubiegłego roku o 3 punkty, a od 2005 – o 7 punktów), rośnie natomiast odsetek osób latających samolotem (od roku 2006 o 4 punkty, a od 2005 – o 7 punktów).

Procenty nie sumują się do 100, ponieważ badani mogli wskazać kilka sposobów podróżowania. W roku 2005 pytanie miało nieco inne brzmienie i zawierało mniej możliwości do wyboru

Okazuje się, że zdecydowana większość wyjeżdżających (70%) ma ulubiony sposób podróżowania i nie korzysta z żadnych innych możliwości. W tym roku, podobnie jak w latach ubiegłych, był to najczęściej samochód osobowy (49%) oraz – znacznie rzadziej – autokar (10%), pociąg (6%) lub samolot (4%). Wyjazdy na wypoczynek pozostałych osób były bardziej urozmaicone (16% podróżowało na dwa sposoby, 7% – na trzy, a 4% – na więcej sposobów).

DLACZEGO POLACY NIE WYJEŹDZAJĄ NA WYPOCZYNEK?

Zdecydowana większość ankietowanych, którzy w tym roku nie wyjechali na dłuższy wypoczynek, ale także tych, którzy nie wybrali się na krótszy niż tygodniowy, twierdzi, że głównym powodem pozostania w domu był brak pieniędzy⁶. Stosunkowo często też badani utrzymują, że nie muszą wyjeżdżać, bo wypoczywają w miejscu zamieszkania. Rzadziej wskazują na brak czasu lub obowiązki domowe czy konieczność zarobienia pieniędzy. Jeszcze rzadziej badani podkreślają, że wyjazd jest niemożliwy z powodu wieku, stanu zdrowia czy też obowiązków zawodowych. Co piąty respondent przyznaje, że nie odczuwa potrzeby wyjazdu. Natomiast najmniej osób uzasadnia pozostanie w domu brakiem urlopu oraz koniecznością podjęcia dodatkowej pracy.

Tabela 13

Dlaczego nie wyjechał(a) Pan(i) i nie wyjedzie już w tym roku na wypoczynek co najmniej tygodniowy? Czy dlatego, że:	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów, którzy nie wyjechali i nie planują w tym roku wyjazdu na co najmniej tygodniowy wypoczynek				
	XI 2003 (N=838)	XI 2004 (N=740)	XI 2005 (N=801)	XI 2006 (N=741)	XI 2007 (N=617)
- nie ma Pan(i) pieniędzy na taki wyjazd	83	82	77	80	74
- wypoczywa Pan(i) w miejscu zamieszkania	45	54	48	40	40
- nie ma Pan(i) czasu	27	31	33	31	36
- ma Pan(i) obowiązki domowe	29	36	32	30	31
- musi Pan(i) zarobić pieniądze	27	26	28	21	31
- nie ma Pan(i) możliwości ze względu na wiek lub stan zdrowia	21	23	17	18	22
- ma Pan(i) obowiązki służbowe, zawodowe	17	16	18	16	19
- nie odczuwa Pan(i) potrzeby, chęci wyjazdu	17	20	19	15	18
- nie ma Pan(i) w tym roku urlopu, wakacji	11	10	11	11	10
- musi Pan(i) wykonać dodatkową pracę zarobkową	13	10	10	6	9

⁶ Potwierdza to przedstawiona wcześniej charakterystyka osób, które w tym roku w ogóle nie wyjeżdżały na wypoczynek.

Tabela 14

Dlaczego nie wyjechał(a) Pan(i) i nie wyjedzie już w tym roku na wypoczynek krótszy niż tygodniowy? Czy dlatego, że:	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów, którzy nie wyjechali i nie planują w tym roku wyjazdu na wypoczynek krótszy niż tygodniowy				
	XI 2003 (N=845)	XI 2004 (N=757)	XI 2005 (N=796)	XI 2006 (N=757)	XI 2007 (N= 639)
- nie ma Pan(i) pieniędzy na taki wyjazd	81	79	76	76	71
- wypoczywa Pan(i) w miejscu zamieszkania	40	49	43	37	36
- nie ma Pan(i) czasu	25	29	33	27	34
- ma Pan(i) obowiązki domowe	26	33	31	29	31
- musi Pan(i) zarobić pieniądze	23	25	25	19	28
- nie odczuwa Pan(i) potrzeby, chęci wyjazdu	18	20	17	17	22
- nie ma Pan(i) możliwości ze względu na wiek lub stan zdrowia	20	21	15	17	21
- ma Pan(i) obowiązki służbowe, zawodowe	16	17	18	15	19
- nie ma Pan(i) w tym roku urlopu, wakacji	11	12	12	11	11
- musi Pan(i) wykonać dodatkową pracę zarobkową	10	8	9	5	9

Należy podkreślić, że choć lista uzasadnień jest dość długa, to z odpowiedzi na pytanie o najważniejszy powód pozostania w domu niezmiennie wynika, że niemal wszystkie wymienione przyczyny, poza finansowymi, okazują się mało istotne. Większość odpowiadających na to pytanie uznaje bowiem brak pieniędzy i konieczność ich zarobienia za najważniejszą przeszkodę. Takie względy, jak brak czasu, urlopu, wiek lub stan zdrowia, obowiązki domowe lub służbowe mają decydujące znaczenie dla jednej trzeciej badanych. Natomiast niewielu ankietowanych (w przypadku wyjazdów dłuższych – 5%, a krótszych – 7%) wskazywało jako najważniejszy powód to, że nie odczuwa potrzeby wyjazdu lub wystarczająco wypoczywa w domu. Wynika z tego, że w odczuciu respondentów nie mają większego znaczenia wszelkie przeszkody pozafinansowe, a szczególnie bariery kulturowe (brak zwyczaju wyjeżdżania na wypoczynek). Warto jednak zauważyć, że bariery finansowe, które ciągle wskazywane są jako najważniejsze, w ostatnich kilku latach stopniowo tracą na znaczeniu.

Tabela 15

Która z wymienionych przez Pana(ią) przyczyn jest, według Pana(i), najważniejsza?	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów, którzy nie wyjechali i nie planują w tym roku wyjazdu na co najmniej tygodniowy wypoczynek				
	XI 2003 (N=838)	XI 2004 (N=740)	XI 2005 (N=801)	XI 2006 (N=741)	XI 2007 (N=617)
Nie ma Pan(i) pieniędzy na taki wyjazd	69	66	64	61	58
Nie ma Pan(i) czasu	7	6	9	9	11
Nie ma Pan(i) możliwości ze względu na wiek lub stan zdrowia	9	10	6	11	10
Ma Pan(i) obowiązki domowe	3	5	5	7	7
Ma Pan(i) obowiązki służbowe, zawodowe	4	3	3	2	4
Nie odczuwa Pan(i) potrzeby, chęci wyjazdu	3	3	4	3	3
Wypoczywa Pan(i) w miejscu zamieszkania	2	3	4	4	2
Nie ma Pan(i) w tym roku urlopu, wakacji	1	2	1	1	2
Musi Pan(i) zarobić pieniądze	1	1	3	1	1
Musi Pan(i) wykonać dodatkową pracę zarobkową	1	0	1	0	1
Trudno powiedzieć	0	1	0	1	1

Tabela 16

Która z wymienionych przez Pana(ią) przyczyn jest, według Pana(i), najważniejsza?	Odsetki twierdzących odpowiedzi respondentów, którzy nie wyjechali i nie planują w tym roku wyjazdu na wypoczynek krótszy niż tygodniowy				
	XI 2003 (N=845)	XI 2004 (N=747)	XI 2005 (N=796)	XI 2006 (N=757)	XI 2007 (N=639)
Nie ma Pan(i) pieniędzy na taki wyjazd	68	64	63	61	57
Nie ma Pan(i) czasu	7	5	8	8	11
Nie ma Pan(i) możliwości ze względu na wiek lub stan zdrowia	9	9	5	10	10
Ma Pan(i) obowiązki domowe	3	5	6	6	5
Nie odczuwa Pan(i) potrzeby, chęci wyjazdu	4	5	5	5	5
Ma Pan(i) obowiązki służbowe, zawodowe	3	4	4	3	5
Wypoczywa Pan(i) w miejscu zamieszkania	2	3	4	3	2
Musi Pan(i) zarobić pieniądze	1	1	3	1	2
Nie ma Pan(i) w tym roku urlopu, wakacji	2	3	1	1	2
Musi Pan(i) wykonać dodatkową pracę zarobkową	0	0	1	0	1
Trudno powiedzieć	1	1	0	2	1

W tym roku Polacy mieli większe niż w ostatnich latach szanse na wypoczynek – więcej z nich wyjeżdżało w celach rekreacyjnych poza miejsce zamieszkania. Nadal jednak co najmniej tygodniowy pobyt poza domem, uznawany za minimum niezbędne do regeneracji sił psychicznych i fizycznych, jest niedostępny dla większości dorosłych. Większość z nich

nie wyjeżdża również na wypoczynek krótszy – kilkudniowy. Za główny powód tego stanu rzeczy badani niezmiennie uznają brak pieniędzy. Poza miejscem zamieszkania wypoczywa niespełna dwie piąte dorosłych, jednak dostęp do tego typu wypoczynku oraz długość jego trwania są bardzo silnie zróżnicowane społecznie. Nierówność szans w tej dziedzinie odnotowujemy także w środowisku uczniowskim⁷.

Opracowała
Bogna WCIÓRKA

---

⁷ Zob. komunikat CBOS „Wakacje uczniów – wypoczynek i praca zarobkowa ...” wyd. cyt.